

Markku Salmela ja Jarkko Toikkanen

Huohottava tavu

[--] learn'd philologists, who chase
A panting syllable through time and space,
Start it at home, and hunt it in the dark,
To Gaul, to Greece, and into Noah's ark.

– William Cowper, "Retirement"

"Oppineet filologit jotka ajavat takaa / poikki ajan ja avaruuden tavua huohottavaa / kotoa suuntaavat pimeään, jahtiin, / Galliaan, Kreikkaan ja Nooakin arkkiin". Henkisistä vaivoista kärsinyt englantilainen esirömantikko William Cowper (1731–1800) muistetaan luontoa ja eläimiä ylistäneistä hymneistään, joilla hän lähes pakonomaisesti lievitti järkkyyä mieltään. Sitaatissa Cowper puhuu filologeista ikään kuin nämä jahtaisivat runollisten ilmaisujen alkuperää yhtä pakkomielleisesti, saaliinsa tavoin huohottaen. Laajempi asiayhteyden tarkastelu paljastaa, että nämä filologit ovat Cowperin tekstissä jopa varoittavia esimerkkejä, vääränlaisten kirjojen luoja – jota-kuinkin rinnastettavissa irstailijoihin, teeskentelijöihin ja jumalanpilkkääjiin.

Tämän vuoden Avaimista ensimmäisen, toisen ja neljännen numeron päätoimittajat olemme mekin filologeja, ensimmäistä kertaa lehden historiassa. Näin meille on ainakin kerrottu. Mitä uutta, millaisia tuoreita näkemyksiä me sitten saamme tuotua Avaimen vahvaan perinteeseen? Entä millaisten pakkomielleiden perässä me mahdamme olla? Yksi tyypillinen tutkijan päähänpintymä liittyy tietysti oman oppialan tulevaisuuteen. Filologian oppiaineet ovat olleet Suomessa vähenemään päin: ne ovat sulautuneet toisiin kokonaisuuksiin tai vaihtaneet nimensä ajan hengen mukaisesti "kieleksi ja kulttuuriksi". Avain-pestimme alkaessa hallinnollinen muutos toi omassa yliopistossamme kirjallisuustieteilijät samaan yksikköön filologien kanssa, ja nyt opettelemme uudenlaiseen yhteiseloon. Jotkin raja-aidat saattavat kaatua, mutta Tampereella sekä ylä- että alakerrassa ajatellaan, ettei se saa tarkoittaa oppialojen pitkäaikaisten identiteettien hukkaamista.

Kieli ja kulttuuri, kielen historia ja kielen lähilukeminen ovat kautta aikain kuuluneet filologian perusolemuksen. Onko lisääntynyt häveliäisyys termin käytössä siis merkki kieleen keskittyvän kirjallisuudentutkimuksen alennustilasta? Asia ei välttämättä ole näin, sillä maailmalla on kaikunut myös päinvastaisia signaaleja (Werner Hamacher, Thomas Schestag, laaja *textual scholarship* -tutkimuskenttä) ja toisaalta kieltä ei voi unohtaa kirjallisuutta tutkittaessa muutenkaan. Sillä kirjallisuus

on kieltä. Ja kielellä on omat ominaispiirteensä myös niiden kulttuuristen ilmiöiden ohella, joita se ilmentää ja joiden rakentumiseen se osallistuu.

Vuoden ensimmäinen Avain koostuu kolmesta artikkelista, kolmesta esseestä, yhdestä seminaariraportista ja kolmesta kirja-arvostelusta. Riikka Rossi tarkastelee Maria Jotunin eksistentiaalistista naturalismia, ja Mikko Turunen jäsentää kielikuvien analyysia uusin keinoin. Koppelmäkeläisen kesäpäivän ja ilmaan piirtyvien kuvien ohella sivuteemaksemme nousevat tällä kertaa kirjallisuudenopetuksen käsitteet ja metodit, jotka tänä päivänä ovat monen eri tahon suurennuslasin alla. Työtä opetustapojen kehittämiseksi siis tarvitaan. Artikkelimitassa tätä aihealuetta koskettelee Kai Mikkonen. Kymmenestä jutustamme muuten harva on tällä kertaa filologin käsialaa. Silti kaikki kirjoittajamme todistavat olevansa sääliittä omien liukkaiden, huohottavien, ajassa ja tilassa liikkuvien tavujensa jäljillä.

Cowperin sitaatin akateeminen nykylukija taipunee näkemään kiihkeästi hengittävän tavun sekä runoilijan että tutkijan olennaisena saaliina. Runoilijan kiivaasti heiluttama leimakirves houkuttaa tutkimaan myös lausumien historiallista asiayhteyttä. Filologit edustavat vain pientä osaa kohteista, joita hänen kalvinistinen retoriikkansa sivaltaa. Sekä Lordi Byronin että Robert Southeyn mukaan runossa moitittu nimenön jumalanpilkkaja on valistusfilosofi Voltaire. Olemme me filologit siis rienaajia tai emme, ainakin saamme tutkimustemme äärellä – ja muiden lajityypillemme ominaisten puuhien parissa – nauttia inspiroivasta seurasta vuodesta ja aikakaudesta toiseen.

Koneen säätio tukee Avaimen toimintaa tänä vuonna, mistä heille suuri kiitos.